

Kültür ve Sanatı Yeniden Keşfetmek

Sanat; insanın kendisini, çevresini, hayallerini, tecrübelerini ve nihayetinde içinde yaşadığı dünyayı algılayıp onu anlamlandırma ve ifade etme çabasıdır. Bu çaba, tarih boyunca birey ve toplumlar üzerinde derin etkiler bırakmıştır. Söz konusu etki, bireyin duygusal ve zihinsel dünyasından toplumsal dönüşümlere kadar geniş bir yelpazede gözle görülür bir şekilde hissedilmektedir. Sanatı keşfedip onu kullanmasını bilen insan için sanat, vazgeçilmez, gözden çıkarılmaz, hafife alınmaz, hayati bir konumdur. Sanatı ve sanatın etki gücünü keşfedemeyenler içinse sanat; fazlalık, lüzumsuzluk, gereksizlik ve hafif meşreplik olarak telakki edilebilmektedir. Sanat, kendisine atfedilen değer ölçüsünde yankısını gösterir. Bu sebepten, sanatı önemseyip onun dilini öğrenmeye ve o dili kullanmaya çalışanlar derdini anlatabilmiş; sanatı önemsemeyip ona yüz vermeyenler ise kendi sıkıntıları, çaresizlikleri ve güçsüzlükleri içerisinde kalmaya mahkûm olmuşlardır.

Sanatın etki gücü, onun estetik duygusal ve düşünsel özelliklerinden kaynaklanır. Onun ilk ve en temel özelliği; bireyin duygusal dünyasına etki ederek bireyde “empati ve farkındalık” geliştirmesidir. Bir tabloyu seyretmek, bir şiir okumak, bir romanın sayfalarında kaybolmak, bir caminin mimarisine hayran kalmak, bir tiyatro oyununu seyretmek, bir sinema filminde kendine gelmek, bir türküde içlenmek... Tüm bunlar, kişinin kendisiyle bağlantı kurmasına, ruhuyla hemhal olmasına ve olaylara farklı perspektiflerden bakabilmesine imkan tanır. Sanat, yavaş yavaş kana karışan tesirli bir ilaç gibi etkisini hemen belli etmese de bireylerin kendisi ve başkası hakkında daha derin bir anlayış geliştirmesine vesile olur. Empati duygusu gelişmemiş ve farkındalık geliştirmekten uzak olanların en büyük eksikliği, sanattır. Bu iki hasletin serpilip büyüebilmesi için düzenli bir sanat alımına ihtiyaç vardır.

Sanatın ikinci özelliği ise toplumsal değişim ve dönüşüm süreçlerinde etkin bir rol oynamasıdır. Tarih boyunca sanatçılar, eserleri aracılığıyla toplumları derinden etkilemiş ve toplumların ruhî ve düşünsel anlamda değişimlerini, dönüşümlerini sağlamıştır. Sanat, suya atılan bir taş misali dalga dalga genişler ve toplumlarla etkileşime geçerek onları hafif titreşimler halinde sarsar. Burada sadece maddi anlamda bir sarsıntıdan değil manevi, psikolojik, ruhsal ve karakter değişimine varacak kadar derin bir etkileşimden bahsetmek gerekir. Toplumların bu türden derin değişiminde başat bir rolü olduğu keşfedilen sanat, güçlülerin, kurnazların ve nihayetinde kötücüllerin elinde tehlikeli bir silaha dönüşmüş görünümündedir. Bu silahın günümüzde edebiyat, sinema, müzik başta olmak üzere tüm popüler kültür ürünlerinde kullanıldığına şahitlik ediyoruz. Demek ki, sanatın etki gücü diğer bir çok unsurdan daha fazla olabilmektedir.

Günümüzün en önemli popüler kültür yönetme ve yönlendirme merkezlerinden biri olan sinema, bu kötücül gücün ete kemiğe bürünmüş hali olan Siyonizm’in etkisi altındadır. Amerikan film endüstrisi Hollywood’un kuruluşunda ve gelişiminde Siyonist yapımcı ve yönetmenlerin büyük bir rol oynadığı bilinmektedir. Siyonist yönetmenler, hem eğlence hem toplumsal farkındalık yaratma amacıyla sinemayı etkili bir araç olarak kullanmışlardır. Özellikle “Holokost Endüstrisi” kapsamında her türden acı, kan, gözyaşı film yapılarak geniş

kitlelere izlettirilmiştir. “Schindler’in Listesi, Piyanist, Hayat Güzeldir” filmleri hem estetik bakış açısı, bütçe, oyunculuk hem de geniş kitleler tarafından alımlanmalarından dolayı bu konuda başı çekmektedir. Sanatın nasıl kullanılması gerektiğini iyi kavrayan Yahudiler, kendi acılarını tüm dünyaya bu şekilde kabul ettirip bireysel ve toplumsal anlamda insanların bilinçaltını etkilemeyi başarmışlardır. Tüm dünyanın Yahudilere sanki karşı olduğu, bu konuda soykırıma maruz kaldıkları, etkili oldukları konularda masumiyet imajı, sanat yardımıyla sinema perdesinden aksettirilmiştir. Böylece nice insanın düşünce ve duyguları, ilgili sanata sahip kişilerde bir araç olarak kullanılmıştır diyebiliriz.

Aynayı kendimize tuttuğumuzda neler görmekteyiz? Müslüman toplumlar, tarih boyunca sanatın etki gücünü güçlü bir şekilde kullanmış olsa da modern dünyada bu potansiyelin tam anlamıyla değerlendirildiği söylenemez. Özellikle mimari, hat, tezhip, edebiyat ve müzik alanlarında geleneksel tecrübelerimiz bir hayli gelişmiş olsa da günümüz dünyasında çorak bir iklimle karşı karşıyayız. Tarihin tozlu sayfalarına dönüp baktığımızda bizi kendine hayran bırakan örnekleri görmemize rağmen günümüz sanatı için aynı heyecanı gösteremediğimizi fark ederiz. Günümüz Müslüman toplumlarının bir kısmında sanata karşı mesafeli bir tutum sergilendiğini, sanata ayrılan kaynak ve desteğin sınırlı tutulduğunu, Müslüman sanatçıların da lüzumsuz işlerle meşgul kişiler olarak görülüp küçümsendiğini biliyoruz. Sanata ayrılan zaman, mekân, bütçe, istek, eğitim konusunda gerilerde kaldığımızın farkındayız.

Bütün bu olumsuz tabloya rağmen günümüzde dijital çağın sağladığı imkanlar ve sanatın evrensel dili, Müslüman toplumların sanatın bu etki gücünü yeniden keşfetmesi için önemli fırsatlar sunmaktadır. Sanat, hem kültürel kimliğin korunmasında hem bu çağın insanına yeni şeyler söyleme konusunda bizim için vazgeçilmez bir araç olmaya adaydır. Bu konuda Müslüman toplumlarda sanat eğitiminin teşvik edilmesi, çocuklarımızın sanata ilgi duymasının sağlanması en öncelikli yol haritası olarak kabul edilmelidir. İkinci adım olarak ekonomik kaynakların kültüre, sanata, edebiyata yönlendirilmesi için karar alıcıların yöreklendirilmesi ve teşvik edilmesi elzemdir. Son olarak, İslam dünyasının zengin sanat mirasıyla yeniden bağ kurulmalı, bu zengin miras modern teknikler ve medya aracılığıyla tüm dünyaya anlatılmalıdır ki, bizler de bu sanat şaheserlerini yeniden keşfedebilelim.